

אין "מנחינים". העסקנים רבים ביניהם וש. ועים רק בפוליטיקה מקומית. אין הוא מסכים לדעתו של גרינבום שרק אם תהיה אפשרות של עליה רחבה תתגבר התנועה פה. אלו היחה הסחרות הגונה בפולין - אפשר היה להגביר התנועה ולאסוף סכומים גדולים לקרנות. יש הרבה כסף ליהודים ולהרבה יהודים. אינם רגילים עכשיו לחת, אבל אפשר להרגילם לכך.

בחמש ועשרה אה"צ יצאתי ברכבת והגעתי לפלונסק בשמונה פחות רבע בערב.

ד' חשרי
18 ספטמבר
יום ג'

לאחר שהונח לי קצת מהמבקרים השואלים לשלום בניהם ובנותיהם ואחיהם ואחיותיהם בארץ הלכתי לבקר ביי"ס חרבות שנוסד רק לפני זמן מה, ובו 80 חלכיד (בבית הספר הממשלתי ליהודים לומדים 600 ילדו), ארבע מחלקות לע"ע, 6 שעות בשבוע מלמדים פולנית, היסטוריה וגיאוגרפיה פולנית בלשון הפולנית, כל השאר מלמדים עברית. עד ככה שהספקתי לראות את החכנית - לא מצאתי כל סימן ורמז של קרליקליות. מלמדים במבטא האשכנזי. ילדים וילדות יחד. חלק מהחלמידים הוצאו עכשיו מבית הספר הממשלתי.

רבה ואברהם החיעצו אחי על נסיעה. החלט שאטלגרף

דעתי למחרת בואי לארץ לאחר שאחיעץ עם אבא.

בארבע פחות רבע שבתי לורשו ובשש וחצי הגעתי. נקבעה לערב ישיבה עם הסטודנטים ירדניה.

מברית פוע"צ שמאל הולכת משלחת לארץ, מרכבה מזרבל ואברמוביץ, להחזיר את האחוד. ההוראות הן: לבלי הכיר במרכז החדש, להחזיר את כל המוצאים.

בערב בשמונה ישיבה עם באי כוח ירדניה (פרגורשטיין, ורשבסקי, סרלין). ספרתי על רצוננו לגשת לחדוש התנועה הציונית ועל הקונגרס.

פרגורשטיין מוסר: בורשו יש כ-4.000 סטודנטים, מהם כאלפים סטודנטים לאומיים, ויש להם מרכז עירוני. יש אגודה סטודנטים סתבוללים, מאות אחדות. "ירדניה" מונה 250, היא ציונית כללית, "חרות" - ציונית סוציאליסטית, 20-30 איש, אינה מראה סימני חיים, יש עוד אגודות קטנות. לבונד, לפוע"צ ש אל ולקומוניסטים יש גם אגודות. ההשפעה הכי גדולה לציונים, 40%-50, (בביתרו העירונית קבלו הציונים 7, הקומוניסטים 5, פוע"צ שמאל 1, בונד 1, פוע"צ - השה"צ 1; הועד 15 איש, בו נוסד בלוק שמאלי) באגודה הארצית הסונה לכעלה ס- 6.000 חבר יש רוב ציוני (5), לפוע"צ ימין 1, בונד 1, קומוניסט 1, פוע"צ שמאל 1. בפולין יש 4 מרכזים אקדמיים: ורשו, קרקו, לבוב וילנא. בערים שמתוך לורשו יש לציונים רוב מוחלט בכל המוסדות האקדמיים. (בלבוב יש בוועד 13 ציונים ו-2 קומוניסטים).

רק בורשו אין רוב מוחלט. הפעולה של האגודה האקדמית: עזרה הדדית ועבודה ציונית. העזרה ההדדית חופפת המקום הראשי והיא משפיעה לרעה על הפעולה הציונית. בזמן האחרון הוטב קצת המצב. כלבד השתתפות במפעלים ציונים מעשיים מארגנים חוגים להשתלמות עיונית ציונית. מארגנים הרצאות פומביות.

זה 3 שנים קיימת על יד "ירדניה" אגודה גימנוזיסטים המונה 100-150 חלמיד. לפני שנתיים התכנסה בקרקוב ועידת אקדמאים ציונים מפולין, ושם התלט ליסד הסתדרות אקדמיה ציונית (ה.א.צ.), אך היא לא פעלה. לפני זמן מה הציעה ירדניה לקרא ועידה שניה לארגון ה.א.צ. מחדש, יתכן שבחודש דיצמבר התקיים הוועידה, כנראה בורשו. יש אגודות חלמידים ציוניות גם בערים לא אקדמיות, וחושבים לצרף אותן לה.א.צ. (לודו, לובלין, זווירצ'ה, סוסנוביץ, ביאליסטוק), החל מהחלקה החמישית ומעלה.

שאלתי על הזרמים בחוג הסטודנטיות הציונית?

עד לפני 3 שנים לא היו לירדניה שום קשרים עם ספלגות

ציוניות. אחר כך באו בקשר עם ההסתדרות הציונית הכללית. רב החברים אינם מבחינים בין הזרמים השונים, אבל יש אחדים שהם משתייכים לזרמים שונים. כ-40 חברים של ירדניה הם רוזיוניסטים. כ-20-25 שיבים ל"החיה" (על המשמר), יש כ-10 חברי ההתאחדות יש מעטים נוספים לפוע"צ ימין, חלק גדול, אולי הרוב הם כלליים. ההנהלה היא במקרה כולה רדיקלית.

(ב"כ הש"צ במרכז הסטודנטים בורשו נמשך אחרי הקומוניסטים והקומוניסטים בחרו אותו ליו"ר. בשאלה אם להקציב לקרן החלוצ רצה להתחמק ולא להצביע בעד).

רוב הסטודנטים הם יוצאי חוגים בורגנים, ציונותם אינה מהפכה בחייהם, אלא סימפטיה פרו-פלסטינה, רחוקים מרעיון ההגשמה העצמית. עצם המקצועות שהם בוחרים מקשרים עתידם את פולין: משפט, רגואה, מסחר, הוראה. לחקלאות ולטכנולוגיה הולכים מעט, גם הממשלה עושה קושי בקבלת יהודים. (ורשבסקי) בני הפרובינציה צריכים להשתכר ולעבוד כדי שיוכלו להתקיים, ומלחמת הקיום אינה מאפשרת פעולה ציונית רחבה (סרלין) ורשבסקי מציין שהקומוניסטים למרות עניותם עובדים בקנאות עבודה המפלגה, הקומוניזם כובש את מיטב הנוער היהודי בכולין מפני זה שמצבו החמרי הולך ורע וגם מפני שאינם מוצאים רעיון חי מלבב בציונות. ישנם הרבה סטודנטים ציונים לא מאורגנים. סרלין מציין שבעשר השנים האחרונות נשאר הנוער היהודי לנפשו קרוב, ושום מנהיג ציוני לא ספל בו, ואם יש בו איזו חסיסה זהו סימן טוב לו, בהש"צ יש עכשיו ירידה ציונית, יש יותר מדי דוקריטריות, יותר מדי שמאליות, כי לא היתה יד מכוונת. אחד מטובי הש"צ אשר לו אם לא תהיה עליה - אלך לקומוניזם, כי העיקר הקולקטיביות, ואם אי אפשר בארץ אקשה זאת פה. בירידה אשמה המנהיגות הרשמית של הציונים. אבל אין מקום לפסימיות. בורשו המצב רע, אבל מצב הרוחות בערי השדה יש עוד החלהבות ציונית (סרלין הוא מביאליסטוק).

יש בביאליסטוק 250 חברים באגודה אקדמית. שם ובכלל בערי הספר, יש נוער חדש שאינו בפולין הקונגרסים - חניכי הגימנסיות העבריות. בערים אלה - פינסק, רובנו, ברנוביץ ועוד - נכרת בציונות השמעה הבוגרים האלה. הבוגרים האלה אינם מורגשים באוניברסיטות, מפני שאין להם זכויות ומוכרחים ללכת לחו"ל, כשבאים הבייתה לחדשי החופש

הם משפיעים בכוח רב על החיים המקומיים. זהו טפוס חדש של אינטלגנט עברי (יש 15 גימנסיות עבריות, בוילנא בלבד 4 גימנסיות עבריות).

מהם מחדרים חוגי צ.ס. (בביאליסטוק ובוילנא) שאינם סכרפים לפוע"צ כי הם עברים, הם חושבים עצמם לחברי א"ה. המפלגות הציוניות הקיימות וביחוד פוע"צ לא מניחות דעת חוגים אלה. פוע"צ לא מביאה את הציונות לפועלים, כי אם הולכת בדרכי הבונד. הנוער היהודי המהונך בגימנסיות העבריות הוא רבולוציוני בטבעו, הוא רוצה גם בנין מחדש של העם העברי, והוא צריך להמצא במפלגות הרבולוציוניות, אבל אינו כוצא שם מקום. חוגי צ.ס. הם עבריים טהורים, ואם ירצו לעבוד יהיו מוכרחים ללכת לציונים הכלליים, כי לא ילכו לפוע"צ, מאידך גיסא נחגברה הבעל-ביתיות בציונות הסולנית אשר חבריה את כל הנוער שיש לו צלם אלהים. השם ציוני נעשה שם נרדף לבורגני. לנועה הוא נחוצ רעיון חדש, מרוסס. זה יוכל להיות רק רעיון א"י העובדת, אבל לא זה שיבוא מהמפלגות כי את מצבור הפועלים בארץ.

שאלתי אם הסטודנטים ישחפפו בבחירות לוועידה?

כלם ענו באיוב, שמלבד הסטודנטים הלא רבים המאורגנים בעת לבנות, ישחפפו כל הסטודנטים. יש רק סכנה מהרויזוניסטים. השכעתם עלולה לגדול. אמנם אין לרויזוניסטים פה מנהיגים, ומפני כך אינם כל כך חזקים, אבל הם מחזקים.

שאלתי: אילו הצעות אורגניזציוניות הם מציעים בשביל

משיכת החוגים השונים:

ורשבסקי: סידור ליגות על יסוד תקנות שיקבעו בא"י ולא

פס. הכרח המחוקק צריך להיות רק בא"י, הכל צריך לבוא מהארץ.
אם התקנה יקבעו פה - ישנה המחזה של ועידת א"י בורשו.
סולין - איך להגיע לחוגים חדשים? בוועידת הקודמת היו
רשימות של מפלגות, וזה הביא לידי סכסוכים. עכשיו צריכים לבחור
בדרך חדשה. העבודה צריכה להנהל ע"י משלחת אר"ת, היא תארגן
החוגים, בכל עיר ניסד ע"י המשלחת ועד זמני, ולא ע"י באי כוח
המפלגות, הועדים האלה עורכים אכסות כלליות, אחרי כך מתחילה
אקציה לרכיזה חברים. מאספים את החברים הרשומים והם בוחרים
באורגנים הוקיים שלהם. על יסוד זה קיים עכשיו בביאליסטוק ועד
של קפאי. בביאליסטוק יצאה האיניציאטיבה ליסוד הועד לא מהמפלגות
אלא מהסטודנטים.

נפגשהי סיד אחרי זה עם פרסמר - חבר המרכז של הסטודנטים.

ה' חשרי
19 ספטמבר
יום ד'

ב-11/2 ישיבה עם ב"כ המרכז של פוע"צ שמאל - זרבל
ובוקסבוים. מסתיי להם בקיצור על רעיון הקונגרס והועידות הארציות
ושאלתי מה דעתם ועמדתם בשאלת הארגון, המשתתפים, יסוד הבחירה, סדר
היום, חכנית הפעולה של הקונגרס והארגון שיוקם על ידו.
הראשון דבר זרבל. הוא מהנגד למסגרת הרחבה של הקונגרס
הנובעת מתוך התעודות הקונסטרקטיביות שאנו מציגים לנו בארץ - הם